

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
การสอบข้อเขียนความรู้ชั้นเนติบัณฑิต ภาคสอง สมัยที่ 57 ปีการศึกษา 2547
วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายล้มละลาย ระบบศาลและพระธรรมนูญศาลยุติธรรม
วันอาทิตย์ที่ 27 มีนาคม 2548

คำถาม 10 ข้อ ให้เวลาตอบ 4 ชั่วโมง (14.00 น. ถึง 18.00 น.) ให้ยกเหตุผลประกอบคำตอบด้วย

ข้อ 1. โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 ให้รับผิดชอบตามสัญญาคู่และจำเลยที่ 2 ให้รับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกัน จำเลยที่ 1 ได้ตั้งนายเอกเป็นทนายความเข้ามาต่อสู้คดี ส่วนจำเลยที่ 2 ขาดนัดยื่นคำให้การ ระหว่างสืบพยานโจทก์ นายเอกได้นำใบแต่งตั้งทนายความที่อ้างว่าจำเลยที่ 2 เป็นผู้แต่งตั้งให้นายเอกเป็นทนายความของจำเลยที่ 2 มายื่นต่อศาล และในวันเดียวกันนั้นเอง โจทก์และจำเลยทั้งสองโดยนายเอกทนายความได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน ศาลชั้นต้นพิพากษาตามยอม คดีถึงที่สุดต่อมาวันที่ 10 มกราคม 2548 จำเลยที่ 2 ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นว่า ขณะโจทก์ฟ้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนี้ จำเลยที่ 2 มิได้มีภูมิลำเนาตามฟ้องและจำเลยที่ 2 ไม่ได้ลงลายมือชื่อในใบแต่งตั้งทนายความแต่งตั้งนายเอกเป็นทนายความให้แต่อย่างใด ลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 ในใบแต่งตั้งทนายความเป็นลายมือปลอม จำเลยที่ 2 มาตรวจดูสำนวนคดีที่ศาลเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2548 จึงทราบเรื่องดังกล่าว ขอให้ศาลเพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความ รายงานกระบวนการพิจารณาและคำพิพากษตามยอม แล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ให้ถูกต้องต่อไป ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วมีคำสั่งว่าคดีนี้ถึงที่สุดแล้ว จำเลยที่ 2 ไม่อาจยื่นคำร้องในคดีนี้ได้ ขอบที่จะไปฟ้องเป็นคดีเรื่องใหม่ ให้ยกคำร้องให้วินิจฉัยว่า คำสั่งศาลชั้นต้นชอบหรือไม่

จงคำตอบ

การขอเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 นั้น หากจำต้องยื่นคำร้องต่อศาลก่อนมีคำพิพากษาเสมอไปไม่ หากเป็นกรณีที่คุณความฝ่ายที่เสียหายได้ทราบกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้ว ก็ขอบที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบดังกล่าวได้ แต่ต้องไม่ช้ากว่าแปดวัน นับแต่วันที่ว่าคุณความฝ่ายนั้นทราบข้อความหรือพฤติการณ์อันเป็นมูลแห่งข้ออ้างนั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 3476/2538, 7627/2538, 5876/2545 และ 5047/2547)

ตามคำร้องของจำเลยที่ 2 เป็นกรณีที่จำเลยที่ 2 อ้างว่า จำเลยที่ 2 ไม่ทราบถึงการที่ถูกโจทก์ฟ้องเพราะจำเลยที่ 2 มิได้มีภูมิลำเนาตามฟ้องโจทก์และไม่ได้ลงลายมือชื่อในใบแต่งตั้งทนายความแต่งตั้งนายเอกเป็นทนายความให้แต่อย่างใด หากได้ความจริงกระบวนการพิจารณาที่ศาลชั้นต้นได้ดำเนินมาจนกระทั่งพิพากษาคดีไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมไม่ชอบ จำเลยที่ 2 ผู้ได้รับความเสียหายย่อมมีสิทธิร้องขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบดังกล่าวแล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ให้ถูกต้องได้ เมื่อปรากฏว่าจำเลยที่ 2 ทราบพฤติการณ์อันเป็นมูลแห่งข้ออ้างเรื่องการผิดระเบียบ เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2548 และมายื่นคำร้องในวันที่ 10 มกราคม 2548 คำร้องของจำเลยที่ 2 จึงชอบด้วยมาตรา 27 วรรคสอง และการขอให้ศาลสั่งเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบต้องยื่นคำร้องในคดีเดิมที่อ้างว่ามีการพิจารณาที่ผิดระเบียบนั่นเองตามมาตรา 7 (4) จะมายื่นฟ้องเป็นคดีใหม่ต่างหากหาได้ไม่ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 5934-5935/2545) ดังนั้น ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคำร้องจึงไม่ชอบ

ข้อ 2. นายเงินเป็นโจทก์ฟ้องนายทองเป็นจำเลยอ้างว่า โจทก์เป็นเจ้าของที่ดินโฉนดเลขที่ 15 นายทองจำเลยบุกรุกเข้ามาครอบครองโดยมิชอบ ขอให้ขับไล่ นายทองจำเลยให้การต่อสู้ว่า นายทองได้ร่วมกับนายนาครครอบครองปรปักษ์ที่ดินพิพาทจนได้กรรมสิทธิ์แล้ว ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นข้อพิพาทว่า นายทองจำเลยได้ครอบครองที่ดินพิพาทจนได้กรรมสิทธิ์หรือไม่ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา นายนาครยื่นคำร้องขอเข้าเป็นจำเลยร่วมโดยอ้างเหตุว่าตนเป็นผู้มีส่วนได้เสียตามกฎหมายในผลแห่งคดี ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาต ขณะที่คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น นายนาครเป็นโจทก์ฟ้อง นายเงินเป็นจำเลยอ้างว่าที่ดินพิพาทเป็นของตนโดยการครอบครองปรปักษ์ ขอให้ขับไล่และห้ามนายเงินเกี่ยวข้องกับที่ดินพิพาท นายเงินจำเลยให้การต่อสู้ว่า นายนาครมิได้ครอบครองที่ดินพิพาทด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ จึงไม่ได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรปักษ์ ขอให้ยกฟ้อง ขณะที่คดีอยู่ระหว่างพิจารณาปรากฏว่า คดีแรกศาลพิจารณาเสร็จก่อน พิพากษาว่านายทองจำเลยและนายนาครจำเลยร่วมมิได้ครอบครองโดยเจตนาเป็นเจ้าของ จึงยังไม่ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท ให้ขับไล่ นายทองจำเลยและนายนาครจำเลยร่วมออกไปจากที่ดินพิพาท นายทองจำเลยและนายนาครจำเลยร่วมอุทธรณ์

ให้วินิจฉัยว่า ฟ้องของนายนาครโจทก์คดีหลังเป็นฟ้องซ้ำหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำหรือไม่

ธงคำตอบ

การที่นายนาครโจทก์ยื่นฟ้องคดีหลัง ในขณะที่คดีก่อนอยู่ระหว่างพิจารณา ยังมีคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุด ฟ้องนายนาครโจทก์คดีหลังจึงไม่เป็นฟ้องซ้ำอันจักต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148

การที่นายนาครโจทก์คดีหลังยื่นคำร้องสอดขอเข้าเป็นจำเลยร่วมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57 (2) โจทก์จึงเป็นคู่ความในคดีก่อนของศาลชั้นต้นตามมาตรา 1 (11) ฉะนั้น โจทก์จึงต้องถูกผูกพันในกระบวนการพิจารณาของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 และเมื่อศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาชี้ขาดในประเด็นแห่งคดีในคดีก่อนว่า นายนาครมิได้ครอบครองด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ จึงไม่ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท นายนาครโจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องนายเงินจำเลยอ้างว่าที่ดินพิพาทเป็นของตนโดยการครอบครองปรปักษ์อีก เพราะเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 144 แม้นายนาครโจทก์จะฟ้องคดีหลังก่อนที่ศาลคดีก่อนจะได้วินิจฉัยชี้ขาดก็ตาม แต่เมื่อคดีก่อนศาลได้พิพากษาชี้ขาดแล้วกรณีก็ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของ มาตรา 144 นี้ เช่นกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 2116/2542)

ข้อ 3. โจทก์ฟ้องว่า โจทก์ได้นำรถยนต์ของโจทก์ทำสัญญาประกันภัยไว้กับจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกจ้างหรือตัวแทนของจำเลยที่ 2 กระทำโดยทุจริตรับเงินค่าเบี้ยประกันภัยเกินไปกว่าจำนวนที่ต้องชำระจริง จึงขอให้ศาลบังคับจำเลยทั้งสองคืนเงินค่าเบี้ยประกันภัยส่วนที่โจทก์ได้ชำระเกินไปกว่าจำนวนที่ต้องชำระจริง จำเลยที่ 1 ให้การว่าโจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในรถยนต์ที่ทำสัญญาประกันภัยจริง แต่ปฏิเสธว่าจำเลยที่ 1 ไม่มีส่วนกระทำละเมิดต่อโจทก์ และฟ้องโจทก์ขาดอายุความเพราะโจทก์ฟ้องคดีเกิน 1 ปี นับแต่วันที่โจทก์รู้ถึงการละเมิด ศาลชั้นต้นเห็นว่าคดีไม่จำเป็นต้องชี้สองสถาน จึงสั่งให้ตั้งสองสถานและนัดสืบพยานโจทก์ หลังจากสืบพยานโจทก์ไปบ้างแล้ว จำเลยที่ 1 ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การของจำเลยที่ 1 ว่า โจทก์ไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์หรือเจ้าของผู้ครอบครองรถยนต์ตามฟ้องในขณะที่นำมาทำสัญญาประกันภัยไว้แก่จำเลยที่ 2 เพราะโจทก์ได้โอนและส่งมอบการครอบครองรถยนต์ดังกล่าวให้เป็นของนายเก่งแล้ว โจทก์จึงไม่ใช่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรถยนต์ดังกล่าว อีกทั้งโจทก์ไม่มีสิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าเสียหายหรือคืนเงินค่าเบี้ยประกันภัย เพราะเงินค่าเบี้ยประกันภัยเป็นทรัพย์สินของนายเก่ง ไม่ใช่ทรัพย์สินของโจทก์ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลชั้นต้นสอบโจทก์ โจทก์คัดค้านว่า จำเลยที่ 1 ขอแก้ไขคำให้การภายหลังที่มีการสืบพยานโจทก์แล้ว อีกทั้งเป็นการแก้ไขคำให้การเพิ่มเติมประเด็นเข้ามาใหม่ ไม่เกี่ยวกับคำให้การหรือข้ออ้างเดิมของจำเลย ขอให้ยกคำร้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำคัดค้านของโจทก์ฟังขึ้นหรือไม่ และศาลจะสั่งคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การของจำเลยที่ 1 อย่างไร

อิงคำตอบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 179 มิได้บัญญัติว่าข้อความที่ขอแก้ไขคำให้การจำเลยนั้นจะต้องเกี่ยวกับคำให้การหรือข้ออ้างเดิมของจำเลย คงห้ามเฉพาะเรื่องคำฟ้องเท่านั้น แม้การแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การของจำเลยจะเป็นการยกข้อต่อสู้ขึ้นใหม่กล่าวแก้ข้อหาโจทก์ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับคำให้การเดิมหรือไม่ก็ย่อมกระทำได้ตามมาตรา 179 (3) เมื่อจำเลยที่ 1 แก้ไขเพิ่มเติมคำให้การว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องอันเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งจำเลยที่ 1 มีสิทธิยื่นคำร้องขอแก้ไขภายหลังจากวันสืบพยานโจทก์ได้ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 180 ดังนั้น ข้อคัดค้านของโจทก์จึงฟังไม่ขึ้น

การที่จำเลยที่ 1 เคยยื่นคำให้การว่า โจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในรถยนต์ที่ทำสัญญาประกันภัย แต่ต่อมา ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การมีข้อความว่า โจทก์ไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์หรือเจ้าของผู้ครอบครองรถยนต์ดังกล่าว ในขณะที่ทำสัญญาประกันภัย โจทก์ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในรถยนต์ จึงไม่มีอำนาจฟ้องโดยมิได้ยกเลิกคำให้การเดิมเท่ากับจำเลยที่ 1 ปฏิเสธว่าโจทก์ไม่ใช่เจ้าของรถยนต์ที่เอาประกันภัย ดังนั้น คำให้การกับคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การของจำเลยที่ 1 จึงขัดแย้งกันเอง หากศาลอนุญาตแล้วย่อมจะทำให้กลายเป็นคำให้การที่มีได้ปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์โดยชัดแจ้ง เป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา 177 วรรคสอง ทำให้ไม่มีประเด็นต้องวินิจฉัยว่าโจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ ศาลจึงไม่อาจอนุญาตให้จำเลยที่ 1 แก้ไขเพิ่มเติมคำให้การตามคำร้องดังกล่าวได้ ศาลชอบที่จะสั่งยกคำร้องของจำเลยที่ 1 (คำพิพากษาฎีกาที่ 2236/2545)

ข้อ 4. โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินราคา 500,000 บาท จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลชั้นต้น นัดสืบพยานโจทก์ไปฝ่ายเดียว ถึงวันนัดสืบพยาน โจทก์และจำเลยมาศาล ระหว่างการสืบพยาน จำเลยมิได้แถลงข้อความใดต่อศาลนอกจากยอมรับข้อเท็จจริงตามที่ศาลสอบถาม เมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จ ศาลชั้นต้นให้นัดฟังคำพิพากษาในวันรุ่งขึ้น ในวันนัดฟังคำพิพากษา จำเลยมาศาลและยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การอ้างว่าไม่ได้ตั้งใจขาดนัด เพราะจำเลยเพิ่งทราบเรื่องการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องเมื่อพ้นกำหนดเวลายื่นคำให้การแล้ว ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคำร้อง แล้วพิพากษาให้จำเลยโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินแก่โจทก์ตามฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า

- (ก) คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้ยกคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การของจำเลยชอบหรือไม่
- (ข) หากจำเลยมิได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษา จำเลยจะมีคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้หรือไม่

ธงคำตอบ

(ก) จำเลยที่ขาดนัดยื่นคำให้การมีสิทธิขออนุญาตยื่นคำให้การได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 199 วรรคหนึ่ง โดยจำเลยนั้นต้องมาศาลก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี และต้องแจ้งต่อศาลในโอกาสแรกว่าตนประสงค์จะต่อสู้คดี การที่จำเลยมาศาลโดยไม่แถลงข้อความใดต่อศาล นอกจากแถลงยอมรับข้อเท็จจริงตามที่ศาลสอบถาม จนกระทั่งศาลดำเนินการสืบพยานโจทก์ไปจนเสร็จและนัดฟังคำพิพากษาเช่นนี้ ถือว่าจำเลยไม่ได้แจ้งต่อศาลในโอกาสแรกว่าตนประสงค์จะต่อสู้คดี ครั้นถึงวันนัดฟังคำพิพากษาจำเลยจึงมายื่นคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การ เป็นการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวและล่วงเลยชั้นตอนที่จำเลยจะขออนุญาตยื่นคำให้การของจำเลยแล้ว ศาลชอบที่จะยกคำร้องของจำเลย การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การของจำเลยจึงชอบแล้ว (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 1435/2521)

(ข) จำเลยที่ขาดนัดยื่นคำให้การ แม้มาศาล แต่มิได้แจ้งต่อศาลในโอกาสแรกว่าตนประสงค์จะต่อสู้คดี ถือว่าเป็นกรณีศาลไม่อนุญาตให้จำเลยยื่นคำให้การตามมาตรา 199 วรรคสอง แม้ต่อมาหากศาลพิพากษาให้จำเลยนี้แพ้คดีและจำเลยมิได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษา จำเลยก็จะมีคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ไม่ได้ เพราะคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ของจำเลยนั้นต้องห้ามตามมาตรา 199 ตรี (2) ประกอบมาตรา 199 วรรคสาม

ข้อ 5. โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบมูลละเมิดเป็นเงิน 100,000 บาท และฟ้องจำเลยที่ 2 ผู้รับประกันภัยให้ร่วมรับผิดชอบในวงเงิน 60,000 บาท โดยโจทก์เสียค่าขึ้นศาลจากทุนทรัพย์ 100,000 บาท จำเลยที่ 1 ให้การปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้ทำละเมิด ส่วนจำเลยที่ 2 ให้การปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้รับประกันภัย ระหว่างพิจารณาศาลชั้นต้นสั่งให้โจทก์ชำระค่าขึ้นศาลเพิ่มในจำนวนทุนทรัพย์ 60,000 บาท โจทก์ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่ได้โต้แย้ง เมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว วันนัดสืบพยานจำเลย จำเลยที่ 1 ขอเลื่อนคดี ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตและถือว่าจำเลยที่ 1 ไม่มีพยานมาสู้ ingsดสืบพยาน จำเลยที่ 1 ยื่นคำแถลงคัดค้านคำสั่งศาลชั้นต้น เมื่อเสร็จการพิจารณา ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ชำระเงิน 100,000 บาท แก่โจทก์ และยกฟ้องจำเลยที่ 2 ให้จำเลยที่ 1 ชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ ส่วนค่าฤชาธรรมเนียมระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ให้เป็นพับ โจทก์อุทธรณ์ว่าจำเลยที่ 2 เป็นผู้รับประกันภัยขอให้จำเลยที่ 2 รับผิดชอบตามฟ้อง และอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่เรียกเก็บค่าขึ้นศาลเพิ่มว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่วนจำเลยที่ 1 อุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้จำเลยที่ 1 เลื่อนคดี และงดสืบพยานจำเลยที่ 1 โดยมีได้นำค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่โจทก์มาวางศาล ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่งของโจทก์และของจำเลยที่ 1

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ

คำสั่งศาลชั้นต้นที่เรียกเก็บค่าขึ้นศาลเพิ่มในจำนวนทุนทรัพย์ 60,000 บาท เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา ซึ่งโจทก์จะต้องโต้แย้งคำสั่งศาลชั้นต้นดังกล่าวไว้จึงจะอุทธรณ์ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 226 (2) แต่กรณีนี้อุทธรณ์คำสั่งของโจทก์เป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายว่าการที่ศาลชั้นต้นสั่งให้โจทก์ชำระค่าขึ้นศาลเพิ่ม ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่และเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้โจทก์จะมีโต้แย้งคำสั่งศาลชั้นต้นดังกล่าวไว้ซึ่งเท่ากับว่าโจทก์มิได้ยกปัญหาดังกล่าวขึ้นว่ากล่าวในศาลชั้นต้น โจทก์ก็มีสิทธิยกปัญหาเช่นนั้นขึ้นอ้างในอุทธรณ์ได้ ตามมาตรา 225 วรรคสอง อันเป็นข้อยกเว้นของมาตรา 226 (2) โจทก์จึงชอบที่จะอุทธรณ์ในปัญหาดังกล่าวได้ คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์คำสั่งของโจทก์ในข้อนี้จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 7409/2546 (ประชุมใหญ่))

คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้จำเลยที่ 1 เลื่อนคดีและงดสืบพยานจำเลยที่ 1 เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา เมื่อจำเลยที่ 1 ได้โต้แย้งไว้แล้ว จึงชอบที่จะอุทธรณ์ได้ตามมาตรา 226 (2) และการที่จำเลยที่ 1 อุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาโดยมิได้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ตาม ย่อมมีผลโดยตรงต่อคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้สิ้นผลบังคับไปในตัวด้วย จึงเป็นหน้าที่ของจำเลยที่ 1 ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่โจทก์มาวางศาลชั้นต้นพร้อมอุทธรณ์ตามมาตรา 229 เมื่อจำเลยที่ 1 ไม่ชำระค่าธรรมเนียมดังกล่าว จึงเป็นอุทธรณ์ไม่ชอบ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยที่ 1 จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 3152/2545 และ 6747/2545)

ข้อ 6. นายรวยฟ้องนายสินขอให้บังคับนายสินชำระหนี้เงินกู้ตามสัญญาจำนวน 500,000 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ย ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษายกฟ้อง นายรวยอุทธรณ์คำพิพากษา และต่อมานายรวยได้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาโดยขอให้ยึดที่ดิน 1 แปลง ของนายสินไว้ชั่วคราวก่อนพิพากษา เพราะนายสินกำลังจะโอนขายที่ดินดังกล่าวให้แก่ผู้อื่น ซึ่งหากโอนขายไปแล้ว และนายรวยชนะคดีในชั้นศาลอุทธรณ์ ก็จะไม่สามารถบังคับเอาชำระหนี้ได้ นายสิน ยื่นคำคัดค้านว่า นายรวยจะขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในชั้นศาลอุทธรณ์ไม่ได้ ขอให้ยกคำร้อง

ให้วินิจฉัยว่า

(ก) คำคัดค้านของนายสินฟังขึ้นหรือไม่

(ข) ศาลใดบ้างมีอำนาจในการพิจารณาสั่งคำร้องของนายรวย

ธงคำตอบ

(ก) การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาจะขอในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็ได้ โดยต้องยื่นก่อนศาลนั้น ๆ มีคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 วรรคหนึ่ง นายรวยจึงขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในชั้นศาลอุทธรณ์ได้ คำคัดค้านของนายสินฟังไม่ขึ้น

(ข) สำหรับศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาสั่งคำร้องนั้น แยกพิจารณาดังนี้

1. ถ้านายรวยยื่นคำร้องก่อนที่ศาลชั้นต้นจะส่งสำนวนความที่อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ ศาลชั้นต้น มีอำนาจในการพิจารณาสั่งคำร้องของนายรวยได้ตามมาตรา 254 วรรคสอง (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 19/2502 และ 276/2537)

2. ถ้านายรวยยื่นคำร้องภายหลังที่ศาลชั้นต้นส่งสำนวนความที่อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แล้ว ศาลอุทธรณ์มีอำนาจในการพิจารณาสั่งคำร้องของนายรวย

ข้อ 7. นายวิทย์เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดิน 1 แปลงของนายชมลูกหนี้ตามคำพิพากษาขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้เงินได้ราคา 1,000,000 บาท หลังจากนั้น 10 วัน นายตุลและนายกิจเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของนายชมอีก 2 คดียื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์โดยอ้างว่าบุคคลทั้งสองต่างเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งศาลพิพากษาให้นายชมชำระหนี้เงิน แต่นายชมไม่มีทรัพย์สินเพียงพอจะชำระหนี้ได้ นายตุลและนายกิจไม่สามารถเอาชำระได้จากทรัพย์สินอื่น ๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ขอศาลอนุญาตให้เข้าเฉลี่ยทรัพย์

(ก) นายวิทย์เจ้าหนี้คัดค้านว่า นายตุลผู้ร้องมิได้ดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของนายชมลูกหนี้ตามคำพิพากษาจนเกินกำหนด 10 ปี นับแต่คดีของนายตุลเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาถึงที่สุด นายตุลไม่มีสิทธิร้องขอเฉลี่ยทรัพย์

(ข) นายชมลูกหนี้คัดค้านว่า นายชมยังมีทรัพย์สินอื่นนอกจากทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดไว้ นายกิจไม่มีสิทธิร้องขอเฉลี่ยทรัพย์

ให้วินิจฉัยว่า ข้อคัดค้านของนายวิทย์เจ้าหนี้และนายชมลูกหนี้ดังกล่าวจะยกเป็นเหตุโต้แย้งคัดค้านคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ของนายตุลและนายกิจได้หรือไม่

ธงคำตอบ

(ก) หากนายตุลเจ้าหนี้ผู้ร้องมิได้ดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของนายชมลูกหนี้ตามคำพิพากษาจนเกินกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด นายตุลเจ้าหนี้น้อมสละสิทธิที่จะบังคับคดีเอาทรัพย์สินของนายชมและการขอเฉลี่ยทรัพย์ก็เป็นการบังคับคดีอย่างหนึ่งเพื่อเอาทรัพย์สินของนายชมชำระหนี้ของนายตุลผู้ขอเฉลี่ย และหมดสิทธิที่จะร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ของนายชมลูกหนี้ ข้อคัดค้านของนายวิทย์เจ้าหนี้ดังกล่าว จึงยกเป็นเหตุต่อสู้นายตุลผู้ร้องขอได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 816/2543)

(ข) การที่นายชมลูกหนี้ตามคำพิพากษายกข้อต่อสู้ว่า นายชมมีทรัพย์สินอื่นที่จะบังคับคดีได้นั้น บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 290 วรรคสอง เป็นบทบัญญัติให้สิทธิแก่นายวิทย์เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งทำการบังคับคดีเอาทรัพย์สินของนายชมลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่จะยกเป็นเหตุโต้แย้งคัดค้านมิให้นายกิจเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอื่นเข้าเฉลี่ยทรัพย์ มิใช่ให้สิทธิแก่นายชมลูกหนี้ตามคำพิพากษายกขึ้นเป็นเหตุโต้แย้งคัดค้าน (คำพิพากษาฎีกาที่ 1592/2547 และ 1706/2547)

ข้อ 8. ธนาคารกรุงเก่า จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ฟ้องนายโทลูกหนี้ให้ล้มละลาย ศาลล้มละลายกลางพิจารณาแล้ว มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายโทเด็ดขาด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สอบสวนคำขอรับชำระหนี้แล้ว เห็นว่าเห็นเสนอต่อศาลว่า ไม่มีผู้ใดโต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ของธนาคารกรุงเก่า จำกัด (มหาชน) เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ อย่างไรก็ตามหนังสือของเจ้าหนี้รายนี้ขาดอายุความไปก่อนวันที่นำคดีมาฟ้อง เห็นควรยกคำขอรับชำระหนี้ ศาลล้มละลายกลางพิจารณาแล้วมีคำสั่งว่า มูลหนี้ที่เจ้าหนี้นำมาขอรับชำระหนี้เป็นหนี้รายเดียวกันกับที่นำมาฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลายซึ่งศาลได้พิจารณาแล้วว่าหนี้ดังกล่าวมีอยู่จริง ลูกหนี้ก็มีได้ให้การต่อสู้คดีและขาดนัดพิจารณา จนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและคดีถึงที่สุดแล้ว แม้ข้อเท็จจริงจะฟังได้ว่าหนี้ดังกล่าวขาดอายุความก่อนนำคดีมาฟ้องก็ตาม อีกทั้งไม่มีเจ้าหนี้รายใดหรือลูกหนี้โต้แย้งคำขอรับชำระหนี้รายนี้เลย จึงอนุญาตให้ธนาคารกรุงเก่า จำกัด (มหาชน) ได้รับชำระหนี้ตามขอ ลูกหนี้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ศาลล้มละลายกลางตรวจอุทธรณ์แล้วมีคำสั่งว่า ลูกหนี้มีได้ให้การต่อสู้คดีและขาดนัดพิจารณา และมีได้โต้แย้งคำขอรับชำระหนี้รายนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ย่อมไม่มีสิทธิอุทธรณ์ จึงไม่รับอุทธรณ์ของลูกหนี้

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งศาลล้มละลายกลางที่อนุญาตให้ธนาคารกรุงเก่า จำกัด (มหาชน) เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ตามขอก็ดี คำสั่งที่ไม่รับอุทธรณ์ของลูกหนี้ก็ดี ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ

พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 (3) ให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ การที่ธนาคารกรุงเก่า จำกัด (มหาชน) เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์นำหนี้ที่ขาดอายุความมายื่นคำขอรับชำระหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมมีอำนาจที่จะอ้างอายุความมาต่อสู้เพื่อให้ศาลยกคำขอรับชำระหนี้ได้ แม้ศาลล้มละลายกลางจะได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดโดยมิได้มีการยกเหตุเรื่องอายุความขึ้นมาพิจารณาวินิจฉัยยกฟ้องโจทก์ก็ตาม ก็หาใช่ว่าศาลได้อินิจฉัยยอมรับรองว่าเป็นหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ไม่ อีกทั้งกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายในส่วนของกรขอรับชำระหนี้เป็นกระบวนการที่แยกต่างหากจากกระบวนการพิจารณาคดี และมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ โดยบทบัญญัติมาตรา 94, 105, 106 และ 107 ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และศาลที่จะต้องพิจารณาในชั้นขอรับชำระหนี้อีกครั้งด้วยว่าหนี้ที่เจ้าหนี้แต่ละรายยื่นคำขอรับชำระหนี้เป็นหนี้ที่ขอรับชำระหนี้ได้หรือไม่ แม้หนี้ที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ขอรับชำระหนี้มานั้น จะเป็นหนี้ที่กล่าวอ้างมาในฟ้องจนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้วก็ตาม แต่ก็หาผูกพันเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือศาลให้จำต้องถือตามไม่ เมื่อหนี้ที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ยื่นคำขอรับชำระเป็นหนี้ที่ขาดอายุความแล้วจึงต้องห้ามมิให้ขอรับชำระหนี้ ตามมาตรา 94 (1) (คำพิพากษาฎีกาที่ 980/2532 และ 3960/2546) คำสั่งศาลล้มละลายกลางที่อนุญาตให้ธนาคารกรุงเก่า จำกัด (มหาชน) เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ตามขอจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

อนึ่ง แม้นายโทลูกหนี้จะมีโต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มาก่อน ลูกหนี้ก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของศาลที่อนุญาตให้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ได้รับชำระหนี้เพราะไม่มีกฎหมายห้าม (คำพิพากษาฎีกาที่ 1877/2526 (ประชุมใหญ่)) คำสั่งศาลล้มละลายกลางที่ไม่รับอุทธรณ์ของลูกหนี้จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ 9. คดีพื้นฟูกิจการเรื่องหนึ่ง ศาลล้มละลายกลางสั่งให้พื้นฟูกิจการบริษัทลูกหนึ่ง และตั้งผู้ทำแผน ต่อมาที่ประชุม เจ้าหนี้มีมติพิเศษยอมรับแผนพื้นฟูกิจการ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงรายงานศาล ขอให้กำหนดวันนัดพิจารณาแผน ก่อนถึงวันนัด เจ้าหนี้รายหนึ่งยื่นคำคัดค้านว่า แผนพื้นฟูกิจการไม่เป็นธรรม เพราะตนถูกลดหนี้ลงถึงร้อยละ 80 ทำให้ได้รับชำระหนี้เพียงร้อยละ 20 ของจำนวนหนี้ที่ขอรับชำระเท่านั้น ขอให้แก้ไขแผนเป็นได้รับชำระหนี้ร้อยละ 40 ของจำนวนหนี้ที่ขอรับชำระ ผู้ทำแผนยื่นคำร้องขอแก้ไขแผนให้เจ้าหนี้รายนี้ได้รับชำระหนี้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40 ของจำนวนหนี้ที่ขอรับชำระ เจ้าหนี้จึงแถลงว่า หากได้รับชำระหนี้ตามที่มีการแก้ไข ก็ไม่ติดใจคัดค้าน

ให้วินิจฉัยว่า ศาลล้มละลายกลางจะมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนที่มีการแก้ไขดังกล่าวได้หรือไม่

องค์คำตอบ

การขอแก้ไขแผนพื้นฟูกิจการ ไม่ว่าจะเป็นการขอแก้ไขก่อนที่ประชุมเจ้าหนี้พิจารณาแผน หรือแก้ไขหลังจากที่ศาล มีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนแล้ว จะต้องยื่นคำขอแก้ไขต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ล่วงหน้าก่อนวันประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณา แผนไม่น้อยกว่า 3 วัน ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 90/45 และผู้มีอำนาจจะแก้ไขหรือไม่ คือที่ประชุมเจ้าหนี้เท่านั้นตามมาตรา 90/48 ผู้ทำแผนหาอำนาจแก้ไขแผนเองไม่ นอกจากนี้แม้ที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติให้ แก้ไขแผนได้ ก็ต้องนำแผนที่แก้ไขเข้าที่ประชุมเจ้าหนี้เพื่อลงมติพิเศษตามมาตรา 90/46 ว่าจะยอมรับแผนที่มีการแก้ไขอีก ชั้นหนึ่ง จากนั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงรายงานศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งว่าจะเห็นชอบด้วยแผนหรือไม่ โดยขอให้ ศาลนัดพิจารณาตามมาตรา 90/56 ต่อไป กรณีนี้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าแผนพื้นฟูกิจการไม่ได้ทำการแก้ไขโดยมติ ที่ประชุมเจ้าหนี้และที่ประชุมเจ้าหนี้มิได้มีมติยอมรับแผนที่มีการแก้ไขตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติดังกล่าว การแก้ไขแผน จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลล้มละลายกลางจะมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนที่มีการแก้ไขดังกล่าวไม่ได้

อย่างไรก็ตาม แม้การแก้ไขแผนจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่กรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเจ้าหนี้ไม่ได้รับความ เป็นธรรม ทั้งผู้ทำแผนได้ยินยอมแก้ไขโดยเจ้าหนี้ก็แถลงไม่ติดใจคัดค้าน ดังนั้น ศาลล้มละลายกลางจึงชอบที่จะ มีคำสั่งรับคำร้องขอแก้ไขแผนไว้ เพื่อส่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เสนอให้ที่ประชุมเจ้าหนี้พิจารณาและดำเนินการต่อไป ตามกฎหมาย (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 5818/2546)

ข้อ 10. คดีฟ้องขับไล่ของศาลจังหวัดธัญบุรีเรื่องหนึ่ง มีนายแดงและนายดำผู้พิพากษาศาลจังหวัดธัญบุรีเป็นองค์คณะ เมื่อคดีเสร็จการพิจารณา ระหว่างทำคำพิพากษา นายแดงและนายดำได้ย้ายไปเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดอื่น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดธัญบุรีจึงมอบหมายให้นายเหลืองผู้พิพากษาศาลจังหวัดธัญบุรีซึ่งมีอาวุโสสูงสุดเป็นเจ้าของสำนวนและตนเองเป็นองค์คณะทำคำพิพากษาคดีนี้

ให้วินิจฉัยว่า นายเหลืองและผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดธัญบุรีมีอำนาจทำคำพิพากษาหรือไม่

ธงคำตอบ

การที่นายแดงและนายดำผู้พิพากษาศาลจังหวัดธัญบุรีย้ายไปเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลอื่น เป็นกรณีที่ผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะนั่งพิจารณาคดีนั้นพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ เป็นเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 30 เมื่อเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นในระหว่างทำคำพิพากษาของศาลจังหวัดธัญบุรีซึ่งเป็นศาลชั้นต้น ผู้ที่มีอำนาจลงลายมือชื่อทำคำพิพากษาคือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดธัญบุรี และผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดธัญบุรีจะมอบหมายให้นายเหลืองทำคำพิพากษาไม่ได้ ตามมาตรา 29 (3) นายเหลืองจึงไม่มีอำนาจร่วมทำคำพิพากษา ส่วนผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดธัญบุรีแม้จะมีอำนาจตรวจสำนวนและทำคำพิพากษาคดีนี้ก็ตาม แต่เมื่อคดีนี้เป็นคดีไม่มีทนายทนาย ต้องมีองค์คณะผู้พิพากษา 2 คน ตามมาตรา 26 จึงจะพิพากษาคดีได้ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดธัญบุรีเพียงคนเดียวจึงไม่สามารถทำคำพิพากษาคดีนี้ได้